BEREDSKAP – 5.–7. TRINN

HVEM HAR ANSVAR NÅR NOE SKJER?

Mange problemer samtidig

Et kraftig uvær har rammet kommunen.

En vei er stengt.

Flere områder mangler strøm.

Et sykehjem trenger hjelp.

Skolen vurderer om elevene kan være der.

Mobilnettet virker dårlig noen steder.

Innbyggere spør hva de skal gjøre.

Mange ønsker å hjelpe.

Men:

- [ ] **Hvem har ansvar for hva?**
- [ ] **Hvem bestemmer?**
- [ ] **Hvem må samarbeide?**
- [ ] **Og hva kan vanlige innbyggere bidra med?**

Å hjelpe og å ha ansvar er ikke det samme

Nora ser et tre som har falt over en vei.

Hun kan kanskje:

- si fra til en voksen
- holde seg unna
- fortelle hvor treet ligger

Men Nora skal ikke:

- gå ut i trafikken for å dirigere biler
- prøve å fjerne et stort tre selv

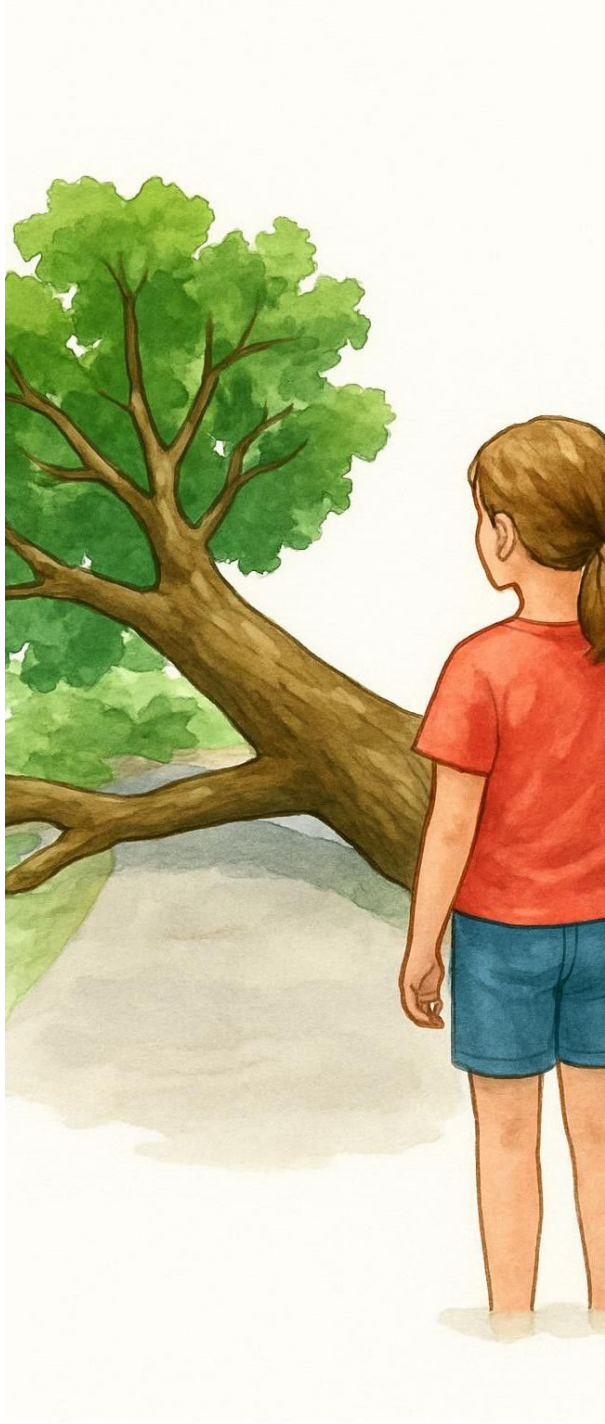
Det er forskjell på:

Å oppdage noe og å si fra

Å bidra og å ha ansvar for å løse problemet

Diskuter: **Hvorfor er denne forskjellen viktig?**

Å bidra betyr ikke at du skal gjøre oppgaver du ikke har ansvar eller kompetanse til å gjøre.

Ulike aktører – ulike oppgaver

Når noe alvorlig skjer, kan mange være involvert. For eksempel:

kommunen	politiet	skolen
helsetjenesten	strømselskapet	bedrifter
innbyggere	frivillige organisasjoner	brann- og redningstjenesten

Velg fire. **Diskuter:**

- Hva kan de ha ansvar for?
- Hva kan de bidra med?
- Hvem kan de måtte samarbeide med?

Ingen trenger å kunne alle oppgavene deres. Poenget er å undersøke:
Hvorfor trenger vi ulike roller når noe skjer?

Hvem gjør hva?

Et stort tre har falt over en vei. Hvem kan gjøre hva?

EN INNBYGGER

oppdager treet og varsler

POLITIET

kan bidra til å sikre området og håndtere trafikken

DE SOM HAR ANSVAR FOR VEIEN

må sørge for at problemet blir håndtert

FAGPERSONER

kan fjerne treet når det er trygt

Men hva hvis treet også har revet ned en strømledning?

Da kan også andre måtte inn og hjelpe.

- Hvorfor kan én hendelse kreve flere aktører?
- Hvem bør ikke begynne å løse problemet på egen hånd?

Ansvar følger oppgaven

Tenk på skolen.

- Rektor har ansvar for noen beslutninger.
- Lærere har ansvar for andre oppgaver.
- Elever har også et ansvar – men ikke det samme ansvaret som de voksne.

Hvis skolen må evakueres:

REKTOR OG SKOLEN

må ha rutiner og organisere det som skal skje.

LÆREREN

må følge rutinene og hjelpe elevgruppen.

ELEVEN

må følge beskjeder og si fra dersom noe viktig mangler.

Alle kan bidra. Men de har **ulike roller og ulikt ansvar**.

Diskuter: **Hvorfor ville det vært vanskelig hvis ingen visste hvem som hadde ansvar?**

Når ingen kan løse alt alene

Uværet har skapt tre problemer:

Strømmen er borte på sykehjemmet.

Veien til sykehjemmet er stengt.

Mobilnettet virker dårlig.

Sykehjemmet trenger strøm. Men de som skal reparere strømmen, må komme fram. Og de som arbeider med veien, trenger informasjon om situasjonen.

Diskuter: **Hva trenger de forskjellige aktørene fra hverandre?**

> Beredskap handler ikke bare om hvem som har ansvar. Det handler også om hvordan de samarbeider.

Hvem bestemmer først?

Det kommer mange meldinger samtidig:

- Sykehjemmet trenger reservestrøm.
- En vei er blokkert.
- En skole ønsker informasjon.
- Flere innbyggere ringer kommunen.
- Et område mangler vann.

Alt kan være viktig. Men ikke alt kan nødvendigvis løses samtidig.

Diskuter:

- Hvem trenger informasjon for å prioritere?
- Hvem vet hvor alvorlige problemene er?
- Kan én person bestemme alt?
- Hvorfor må ulike aktører dele informasjon?

For å prioritere godt må de som har ansvar få et best mulig **situasjonsbilde**.

Hva er et situasjonsbilde?

Et situasjonsbilde er en oversikt over det vi vet om situasjonen **akkurat nå**. Det kan inneholde:

HVA HAR SKJEDD?

HVOR HAR DET SKJEDD?

HVEM ER BERØRT?

HVA FUNGERER IKKE?

HVA HASTER?

HVA ER ALLEREDE GJORT?

HVA ER FORTSATT USIKKERT?

Tre aktører vet forskjellige ting:

SKOLEN vet at flere elever ikke kommer seg hjem.

STRØMSELSKAPETv et at reparasjonen kan ta flere timer.

KOMMUNEN vet at et sykehjem trenger hjelp.

Diskuter: **Hva skjer hvis de ikke deler informasjon?**

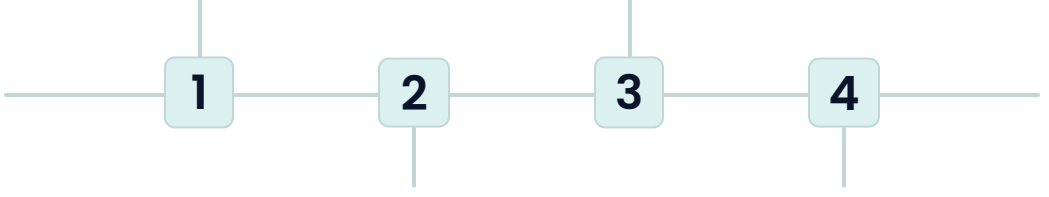
Situasjonen forandrer seg

Klokken 12

Veien er stengt.

Klokken 13

Strømbruddet vil vare lenger enn først antatt.

Klokken 12.30

En alternativ vei kan brukes av mindre kjøretøy.

Klokken 13.20

Mobilnettet fungerer igjen.

Diskuter etter hver oppdatering:

- Hvem trenger denne informasjonen?
- Kan noen oppgaver endres?
- Må noe prioriteres annerledes?
- Hvem bør få beskjed?

Ansvaret kan være det samme, selv om det vi må gjøre endrer seg.

Hvem skal få hjelp først?

To områder trenger hjelp.

OMRÅDE A

50 boliger mangler strøm. De fleste har alternative måter å holde seg varme på.

OMRÅDE B

Et lite sykehjem mangler strøm. Reservestrømmen fungerer, men bare i noen timer til. Det bor 20 mennesker der.

Hvor bør hjelpen komme først? Ikke bruk bare spørsmålet: **Hvor er flest mennesker?** Undersøk også:

- Hvor alvorlig er situasjonen?
- Hvor lenge kan de klare seg?
- Hvilke behov har de berørte?
- Hva kan konsekvensene bli hvis vi venter?
- Finnes det alternative løsninger?

Prioritering handler om å begrunne hva som haster mest.

Så kommer ny informasjon

Dere prioriterte sykehjemmet. Så får dere vite:

INFORMASJON 1

Sykehjemmet har fått et ekstra aggregat.

INFORMASJON 2

I område A bor en person som trenger elektrisk medisinsk utstyr.

INFORMASJON 3

Veien til område A er i ferd med å bli stengt av vann.

Diskuter:

- Hva gjør dere nå?
- Endrer dere prioriteringen?
- Hvilken informasjon gjorde størst forskjell?
- Hva trenger dere fortsatt å vite?

En prioritering kan måtte endres når situasjonen endrer seg.

Innbyggere kan også bidra

Det er lett å tenke at beredskap bare handler om myndigheter og nødetater. Men innbyggere kan også bidra.

For eksempel:

- → følge råd og beskjeder
- → ikke oppsøke farlige områder
- → dele bekreftet informasjon
- → hjelpe mennesker i nærheten når det er trygt
- → si fra om noe viktig
- → unngå å gjøre arbeidet vanskeligere for dem som håndterer hendelsen

Diskuter:

- Hvilke av disse handlingene kan gjøre en forskjell?
- Når bør en innbygger heller be andre om hjelp?

God beredskap trenger både **ansvarlige tjenester og innbyggere som handler ansvarlig**.

Frivillig betyr ikke ansvar for alt

En frivillig organisasjon tilbyr hjelp. **De kan for eksempel:**

- dele ut mat og vann
- hjelpe på et evakueringssted
- besøke mennesker som trenger støtte
- bidra med informasjon etter avtale

Men frivillige skal ikke automatisk:

- gå inn i farlige områder
- gjøre medisinske oppgaver de ikke har kompetanse til
- overta oppgaver fra nødetatene

Diskuter: **Hvorfor er det viktig å kjenne grensene for rollen sin?**

God hjelp skjer innenfor det du har kompetanse, oppgave og mulighet til å gjøre trygt.

Samarbeidet stopper opp

Et uvær har rammet kommunen. Men nå oppstår nye problemer:

PROBLEM 1

To aktører tror begge at den andre har varslet sykehjemmet.

PROBLEM 2

Kommunen har ny informasjon, men skolen har ikke fått den.

PROBLEM 3

Mange frivillige møter opp på samme sted, men ingen vet hvilke oppgaver de skal gjøre.

PROBLEM 4

Innbyggere ringer nødnummeret for spørsmål som ikke er akutte.

Velg ett problem. Undersøk:

- Hva har gått galt?
- Hva kan konsekvensen bli?
- Hva burde vært avklart?
- Hvordan kan samarbeidet bli bedre?

Beredskapsmøtet

Nå får gruppene ulike roller.

KOMMUNEN	**SKOLEN**	**HELSETJENESTEN**	**POLITI / BRANN OG REDNING**
STRØMSELSKAPET	**FRIVILLIGE**	**INNBYGGERE**	

Situasjonen: Kraftig uvær har ført til strømbrudd, stengte veier og problemer med mobilnettet.

Hver gruppe skal først finne ut:

- Hva vet vi?
- Hva er vårt ansvar?
- Hva trenger vi å vite?
- Hvem trenger vi informasjon fra?
- Hva kan vi bidra med?
- Hva ligger utenfor vårt ansvar?

Deretter møtes alle.

Lag et felles situasjonsbilde

På beredskapsmøtet skal dere sammen lage én oversikt:

DETTE HAR SKJEDD

DETTE ER BERØRT

DETTE HASTER

DETTE ER ALLEREDE GJORT

DETTE ER VI USIKRE PÅ

DISSE MÅ SAMARBEIDE

DETTE GJØR VI NÅ

Men dere får ikke nødvendigvis samme informasjon.

Hver rolle kan ha **én opplysning de andre trenger**.

- Hva skjer når dere deler informasjonen?
- Endrer situasjonsbildet seg?
- Endrer prioriteringene seg?

Så skjer noe nytt

Midt i møtet kommer en ny melding: Det er fare for at vannforsyningen også kan bli påvirket.

Dere har ikke alle svarene. Arbeid videre:

- Hva må undersøkes?
- Hvem trenger informasjonen?
- Hvem har ansvar for å følge opp?
- Påvirker dette prioriteringene?
- Trenger noen nye aktører å bli med?

Deretter kommer én ny melding: Hovedveien åpner igjen om omtrent én time.

Diskuter: **Hva endrer dette?**

Beredskapsarbeid må kunne **tilpasses når situasjonen endrer seg**.

Hva har du lært?

Fullfør:

Ansvar betyr …	Å bidra er ikke det samme som å …
Ulike aktører må samarbeide fordi …	Et situasjonsbilde hjelper oss med å …
For å prioritere trenger vi …	En prioritering kan endres når …
Innbyggere kan bidra ved å …	Det er viktig å kjenne grensene for rollen sin fordi …
Samarbeid kan bli vanskelig når …	God samhandling krever …

Fra ansvar til samhandling

Når noe alvorlig skjer, trenger vi ikke én person som gjør alt. Vi trenger mennesker og tjenester som:

Kjenner rollen sin	Tar ansvar for oppgavene sine	Deler viktig informasjon
Bygger et felles situasjonsbilde	Prioriterer	Samarbeider
Tilpasser seg når situasjonen endrer seg		

Og innbyggere kan: **følge råd – si fra – hjelpe trygt – dele bekreftet informasjon – kjenne grensene for eget ansvar**

God beredskap betyr ikke at alle gjør alt. Det betyr at ulike mennesker og tjenester vet hva de skal gjøre, deler det de vet og samarbeider når situasjonen endrer seg.